

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

„PARTNERSTWO DLA ZIEMI NIŻAŃSKIEJ”

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU LGD

RAPORT

z przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców powiatu
nizańskiego, tj. obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie
„Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej”

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej”

ul. Rzeszowska 42

37-400 Nisko

www.lgdnisko.pl

Nisko, sierpień 2015 r.

Cele, założenia i przedmiot badań.

Badanie zostało zaplanowane i przeprowadzone w ramach działania: 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, poddziałanie: 19.1 Wsparcie przygotowawcze Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Realizatorem badania był Zespół Koordynujący¹, w skład którego wchodzi: członkowie Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej”, przedstawiciele gmin obszaru LGD (po dwóch przedstawicieli) wyznaczonych przez tzw. Zespoły Gminne² oraz Kierownik Biura LGD. Skład Zespołu Koordynującego uwzględnia obecność wszystkich kluczowych sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców. Zespół koordynujący przedstawia się w następujący sposób:

1. Grzegorz Węglarz – Prezes Zarządu LGD (Dyrektor GOK w Krzeszowie).
2. Stanisław Pliszka – Wiceprezes Zarządu LGD (przedsiębiorca).
3. Mieczysław Łabęcki – Sekretarz Zarządu LGD (przedsiębiorca).
4. Zbigniew Bednarz – Członek Zarządu LGD (Dyrektor GOK w Jeżowie).
5. Krystyna Wszolek – Członek Zarządu LGD (emeryt).
6. Roman Pokora – Członek Zarządu LGD (przedstawiciel NGO).
7. Edward Szast – Członek Zarządu LGD (przedstawiciel NGO).
8. Artur Siek – gmina Harasiuki (pracownik GOK w Harasiukach).
9. Bernadeta Szyszka – gmina Harasiuki (mieszkaniec)
10. Justyna Kubasiewicz – gmina Jarocin (przedstawiciel NGO).
11. Anna Smutek – gmina Jarocin (przedstawiciel NGO).
12. Michał Wasyliszyn – gmina Jeżowe (przedstawiciel NGO).
13. Dorota Laufer – gmina Jeżowe (JST)
14. Ewa Pokora – gmina Krzeszów (przedstawiciel JST).
15. Mirosław Pawełko – gmina Krzeszów (mieszkaniec)
16. Amanda Siudy – gmina Nisko (NGO)
17. Adrian Starzomski – gmina Nisko (JST)
18. Andrzej Gołębiowski – gmina Rudnik nad Sanem (JST)
19. Krystyna Wójcik – gmina Rudnik nad Sanem (NGO)
20. Magdalena Hasiak – gmina Ulanów (przedstawiciel JST).
21. Janusz Bronkiewicz – gmina Ulanów (przedstawiciel NGO)
22. Damian Zakrzewski – Kierownik Biura LGD.

Głównym celem badania było dokonanie oceny stosunku mieszkańców obszaru LGD (powiatu niżańskiego) do wybranych elementów polityki rozwoju obszaru oraz postaw wobec założeń rozwojowych w budowanej lokalnej strategii rozwoju.

Realizacja badania ankietowego stanowi próbę określenia potrzeb lokalnej społeczności pod kątem:

- zdiagnozowania najważniejszych problemów życia społecznego mieszkańców obszaru LGD;
- rozpoznania oczekiwań mieszkańców w stosunku do tworzenia planów rozwojowych różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego;
- rozpoznania głównych grup społecznych wymagających szczególnego ujęcia w planach rozwoju obszaru;
- zapotrzebowania na realizację różnych typów działań niezbędnych dla lokalnych społeczności;
- zdiagnozowania najdogodniejszych mechanizmów komunikacji z lokalną społecznością.

¹ Zespół Koordynujący został utworzony Uchwałą Zarządu nr 1/04/2015 z dnia 27 kwietnia 2015 w sprawie powołania zespołów roboczych ds. opracowania lokalnej strategii rozwoju.

² Zespoły Gminne (ZG) zostały utworzone Uchwałą Zarządu Uchwałą Zarządu nr 1/04/2015 z dnia 27 kwietnia 2015 w sprawie powołania zespołów roboczych ds. opracowania lokalnej strategii rozwoju.. Zespoły Gminne są to 12 – 16 osobowe grupy mieszkańców poszczególnych gmin obszaru LGD, w skład którego wchodzi przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD. Członkiem Zespołu Gminnego są osoby, które odpowiedziały na ogłoszenie Zarządu LG, osoby wyznaczane przez organizacje pozarządowe lub samorząd oraz lokalni liderzy, mieszkańcy.

Organizacja badań.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od 21 maja do 14 sierpnia 2015 roku metodą kwestionariusza ankiety na grupie liczącej 485 osób w wieku powyżej 13 roku życia. Do uczestników badania ankietowego docierano kilkoma metodami: prowadzono kampanię informacyjną o procesie konsultacji społecznych na terenie obszaru LGD za pośrednictwem: ogłoszeń na stronach internetowych samorządów obszaru LGD, spotkań informacyjno – szkoleniowych organizowanych na terenie każdej z gmin; wystąpieniach podczas sesji rad gminnych, przedstawiciele zespołu koordynującego proces konsultacji. Ankiety w wersji papierowej rozpowszechniali członkowie Zespołu Koordynującego bezpośrednio do mieszkańców obszaru, za pośrednictwem lokalnych liderów i instytucji samorządowych. Rozdysponowano blisko 1050 ankiet do radnych, sołtysów, rad sołeckich, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Ośrodków Pomocy Społecznej, Gminnych Ośrodków Kultury, Urzędów Gmin. Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie złożone 485 ankiet w wersji papierowej. Nie wpłynęły żadne ankiety drogą elektroniczną. Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy weryfikacji niniejszych ankiet zachowano anonimowość wszystkich ich respondentów.

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet, w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż określona liczba odpowiedzi na pytanie.

Charakterystyka respondentów badania ankietowego.

1) Uczestnikami badania ankietowego było: 296 (61,03 %) kobiet i 184 (37,94 %) mężczyzn, 5 respondentów nie określiło swojej płci.

2) Osoby objęte badaniem znajdują się w przedziałach wiekowych:

Wiek	Liczba respondentów	Procentowy udział
13-18	17	3,51%
19-25	41	8,45%
26-35	124	25,57%
36-45	91	18,76%
46-55	110	22,68%
56-65	75	15,46%
pow. 65	21	4,33%
brak odpowiedzi	6	1,24%
RAZEM	485	100,00%

3) Poziom wykształcenia uczestników badania:

Podstawowe	23	4,74%
Zasadnicze zawodowe	55	11,34%
Średnie	160	32,99%
Wyższe	240	49,48%
brak odpowiedzi	7	1,44%
RAZEM	485	100,00%

4) Status zawodowy:

Uczeń/Student	34	7,01%
Pracujący	294	60,62%
Przedsiębiorca	24	4,95%
Rolnik	31	6,39%
Bezrobotny	31	6,39%
Emeryt/rencista	56	11,55%
Inny	3	0,62%
Brak odpowiedzi	12	2,47%
RAZEM	485	100,00%

5) Status społeczny respondentów:

Lider/członek organizacji pozarządowej	59	11,61%
Lider/członek grupy (KGW, LZS, OSP, innej)	55	10,83%
Lider samorządowy (radny, sołtys, pracownik JST)	138	27,17%
Żadne z powyższych	204	40,16%
Brak odpowiedzi	52	10,24%
RAZEM	508 ³	100,00%

6) Udział w badaniu ankietowym respondentów z poszczególnych gmin obszaru:

Gmina	Liczba respondentów	Procentowy udział
Harasiuki	83	17,11%
Jarocin	100	20,62%
Jeżowe	53	10,93%
Krzeszów	42	8,66%
Nisko	92	18,97%
Rudnik	72	14,85%
Ulanów	43	8,87%
RAZEM	485	100,00%

1. W grupie respondentów przeważały kobiety, które stanowią 61,03 % ogółu badanych.
2. Najchętniej w badaniu ankietowym brały osoby w wieku 26-35 lat (25,57% ankietowanych) i osoby z wyższym wykształceniem - 49,48% oraz osoby pracujące 60,62%.
3. W grupie respondentów przeważały osoby, które nie kwalifikują się do określonych w ankiecie grup lideryckich. Osoby te stanowiły 40,16%.
4. Najchętniej udział w badaniu ankietowym brali mieszkańcy gminy Jarocin. Na 120 rozpowszechnionych ankiet 100 zostało zakwalifikowanych do ostatecznej analizy statystycznej.

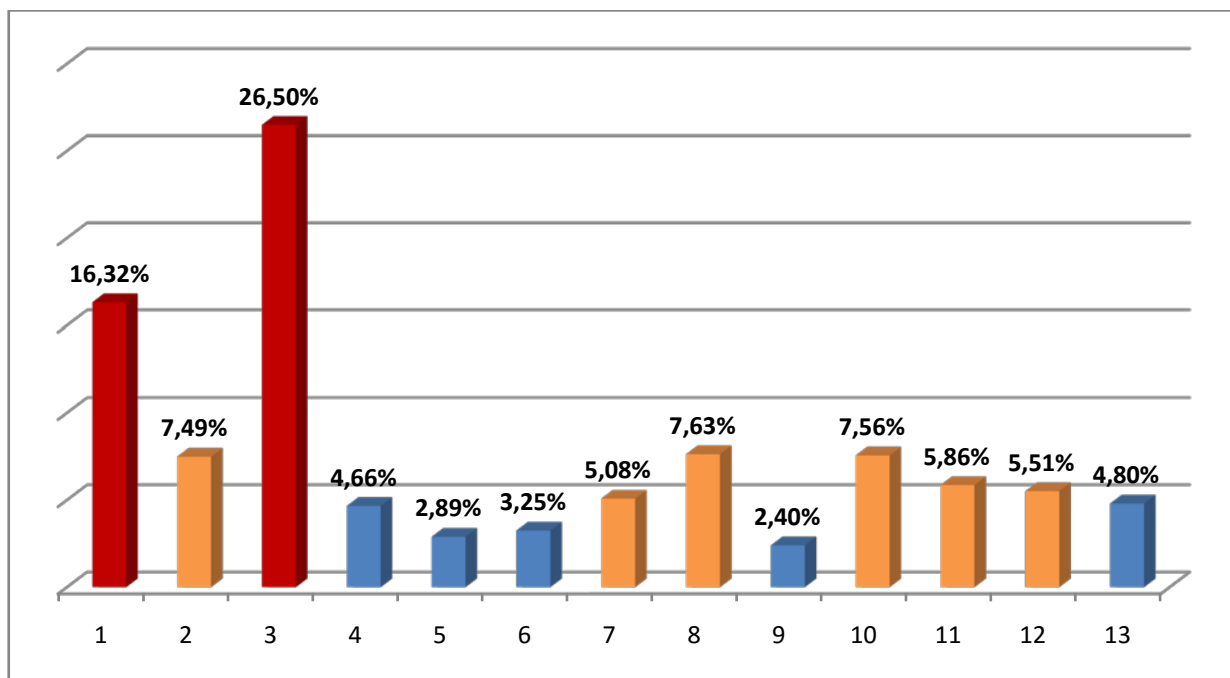
³ Respondenci przy określaniu statusu społecznego zaznaczali więcej niż jedną odpowiedź.

1. Podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru LGD.

W pytaniu zamkniętym dotyczącym podniesienia poziomu życia mieszkańców respondenci wskazywali **3 najważniejsze** obszary życia, które według nich stanowią klucz do rozwoju regionu i poprawy swojej i mieszkańców sytuacji życiowej. Grupa osób badanych odpowiedziała w sposób następujący według kolejności pytań:

1. Wsparcie finansowe osób zakładających działalność gospodarczą – 231 odpowiedzi.
2. Podnoszenie kompetencji i wiedzy z zakresu zakładania działalności gospodarczej – 106 odpowiedzi.
3. Tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie osób bezrobotnych – 375 odpowiedzi.
4. Wspieraniu przy przekształceniu małych gospodarstw w kierunku rolniczym lub pozarolniczym – 66 odpowiedzi.
5. Wzmocnienie i zapewnieniu trwałości rolnictwa w obliczu zmian klimatycznych, ochrony przyrody, edukacja ekologiczna – 41 odpowiedzi.
6. Rozwoju tzw. inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom – 46 odpowiedzi.
7. Wspieranie działań mających na celu poprawę zbytu i jakości produktów rolnych/ żywnościowych – 72 odpowiedzi.
8. Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej – 108 odpowiedzi.
9. Unowocześnieniu sektora rolno – spożywczego – 34 odpowiedzi.
10. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej – 107 odpowiedzi.
11. Wzmacnianie zaangażowania społecznego, udziału społecznego w życiu lokalnym – 83 odpowiedzi.
12. Rozwój społeczno – kulturalny na obszarach wiejskich – 78 odpowiedzi.
13. Wspieraniu działań mających na celu zachowanie dziedzictwa lokalnego – 68 odpowiedzi.

Wykres 1. Obszary życia, które są kluczem do rozwoju regionu.

Źródło: Opracowanie własne.

Liczba odpowiedzi wskazana przez 485 respondentów wynosi N = 1415 odpowiedzi.

Respondenci wskazywali maksymalnie po 3 odpowiedzi, przy tym niektórzy udzielali odpowiedzi przy 2 lub 1 obszarze.

Kolorem czerwonym zaznaczono wiodące obszary, w których respondenci widzą rozwój regionu i poprawę sytuacji mieszkańców, są to:

- ❖ Wsparcie finansowe osób zakładających działalność gospodarczą.

- ❖ Tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie osób bezrobotnych.

Kolorem pomarańczowym zaznaczono obszary, które liczba wskazań stanowiła powyżej 5 %. Kolorem niebieskim zaznaczono obszary, o najniższej liczbie wskazań.

2. Ocena zaspokajania sfer życia mieszkańców.

Na pytanie zamknięte: **W jakim stopniu wg Pana/Pani opinii poniższe sfery są zaspokajane/spełniane/realizowane przez Gminę i lokalne instytucje?** Respondenci odpowiadali w sposób następujący⁴:

L.p.	Sfery życia	Bardzo dobrym	Dobrym	Dostatecznym	Nie spełniają
1	Promocja regionu, produktów lokalnych	21,68%	44,03%	28,54%	5,75%
2	Działania na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej	17,74%	38,58%	31,93%	11,75%
3	Działania wzmacniające zachowanie dziedzictwa lokalnego	14,92%	43,21%	36,75%	5,12%
4	Wsparcie działalności gospodarczych rolniczych i pozarolniczych	8,14%	22,85%	50,68%	18,33%
5	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	7,69%	21,04%	47,74%	23,53%
6	Podnoszenie wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej	8,33%	15,54%	52,25%	23,87%
7	Działania mające na celu poprawę zbytu i jakości produktów	8,11%	14,86%	45,27%	31,76%
8	Edukacja ekologiczna i ochrona środowiska naturalnego	9,40%	37,81%	38,26%	14,54%
9	Działalność kulturalno – rozrywkową	22,84%	47,45%	24,17%	5,54%
10	Infrastruktura sportowa	29,44%	46,97%	19,10%	4,49%
11	Aktywizacja mieszkańców	9,38%	27,68%	48,44%	14,51%
12	Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych	9,93%	29,33%	44,80%	15,94%
13	Wsparcie organizacji pozarządowych, grup nieformalnych.	11,06%	33,64%	43,55%	11,75%
14	Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice.	23,08%	43,96%	25,71%	7,25%
15	Działania na rzecz seniorów	21,88%	36,83%	26,56%	14,73%
16	Edukacja szkolna, przedszkolna.	18,59%	53,29%	24,72%	3,40%
17	Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne	10,54%	34,98%	43,27%	11,21%
18	Infrastruktura mieszkaniowa	8,41%	29,77%	46,14%	15,68%
19	Infrastruktura techniczna, architektura i ład przestrzenny.	11,40%	34,42%	43,72%	10,47%

* Kolor czerwony – sfery życia, które respondenci ocenili negatywnie

* Kolor zielony – sfery życia, które respondenci ocenili pozytywnie

W tym pytaniu grupa badanych zdecydowanie **negatywnie** oceniła działania samorządu i instytucji publicznych w następujących obszarach/ sferach życia:

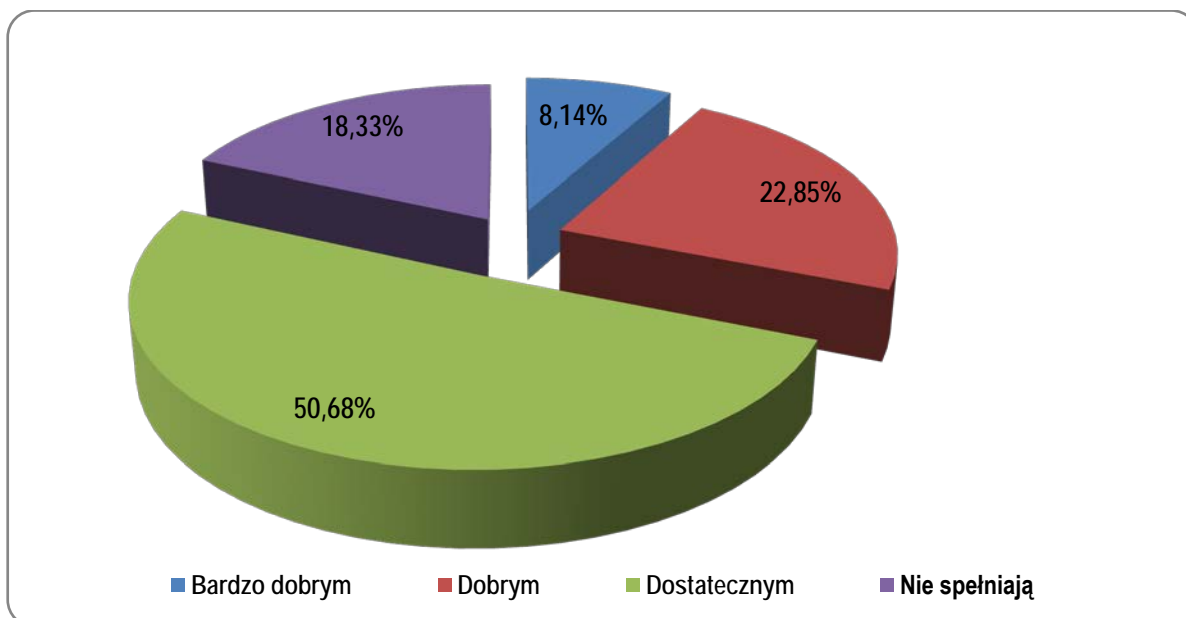
1. Podnoszenie wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej.
2. Wsparcie działalności gospodarczych, rolniczych i pozarolniczych.
3. Aktywizacja mieszkańców.
4. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
5. Infrastruktura mieszkaniowa.
6. Działania mające na celu poprawę zbytu i jakości produktów.
7. Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych.

⁴ Nie wszyscy respondenci ocenili wskazane sfery życia. Znaczna ich część oceniała tylko wybrane obszary.

Zdecydowanie **pozytywnie** oceniono następujące obszary działalności:

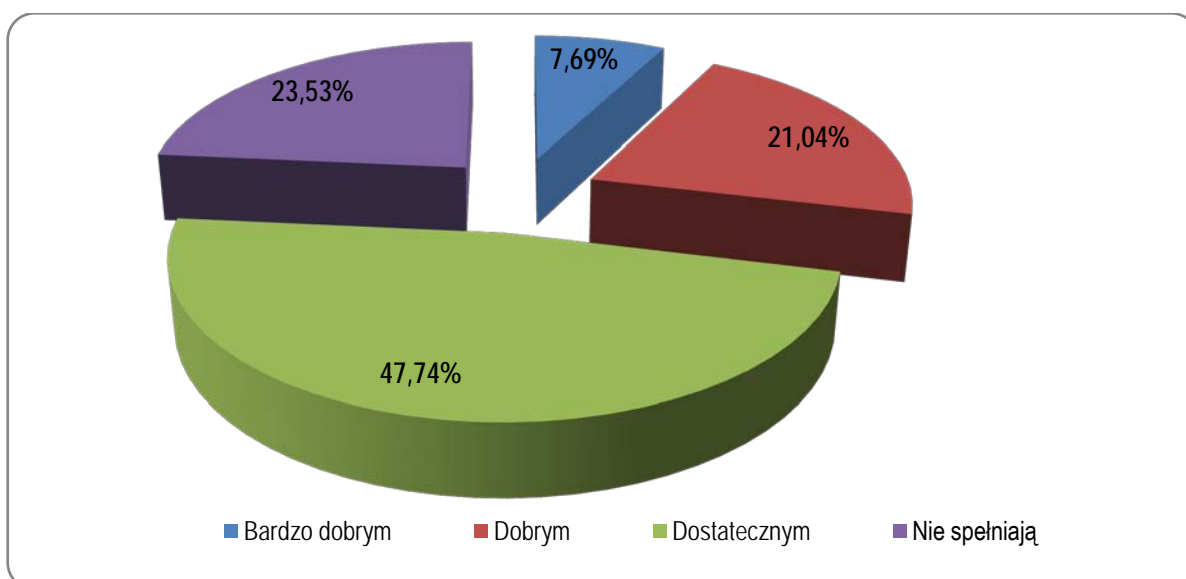
1. Infrastruktura sportowa.
2. Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice.
3. Działalność kulturalno – rozrywkową
4. Promocja regionu, produktów lokalnych.
5. Edukacja szkolna, przedszkolna.
6. Działania wzmacniające zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Wykres nr 2. Ocena **wsparcia działalności gospodarczych rolniczych i pozarolniczych** przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

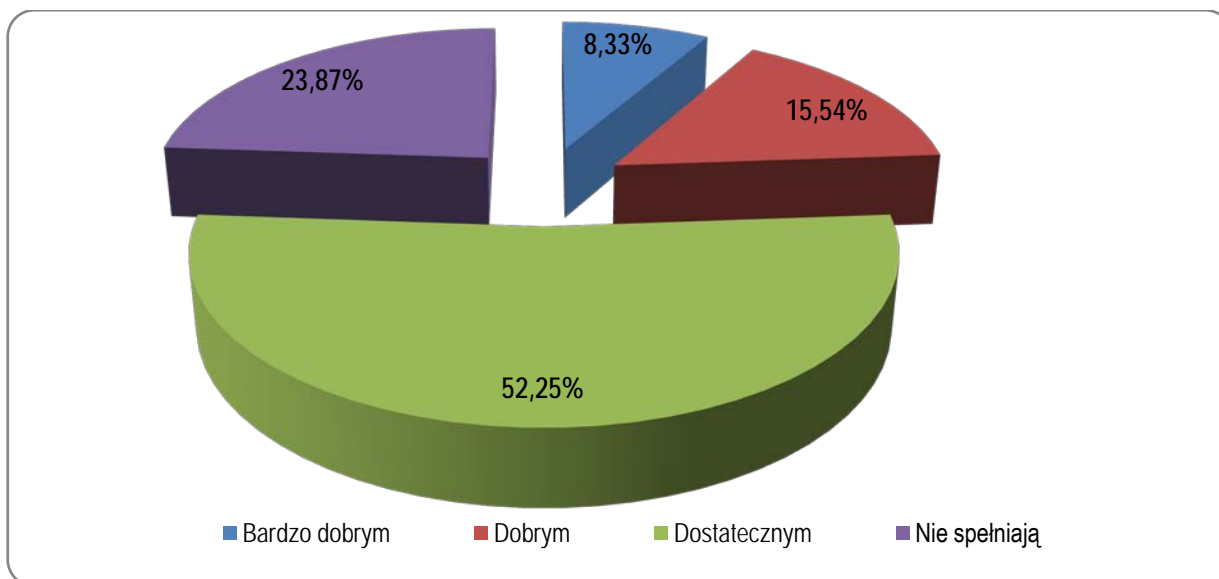
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 3. Ocena **działań na rzecz wsparcia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości** przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

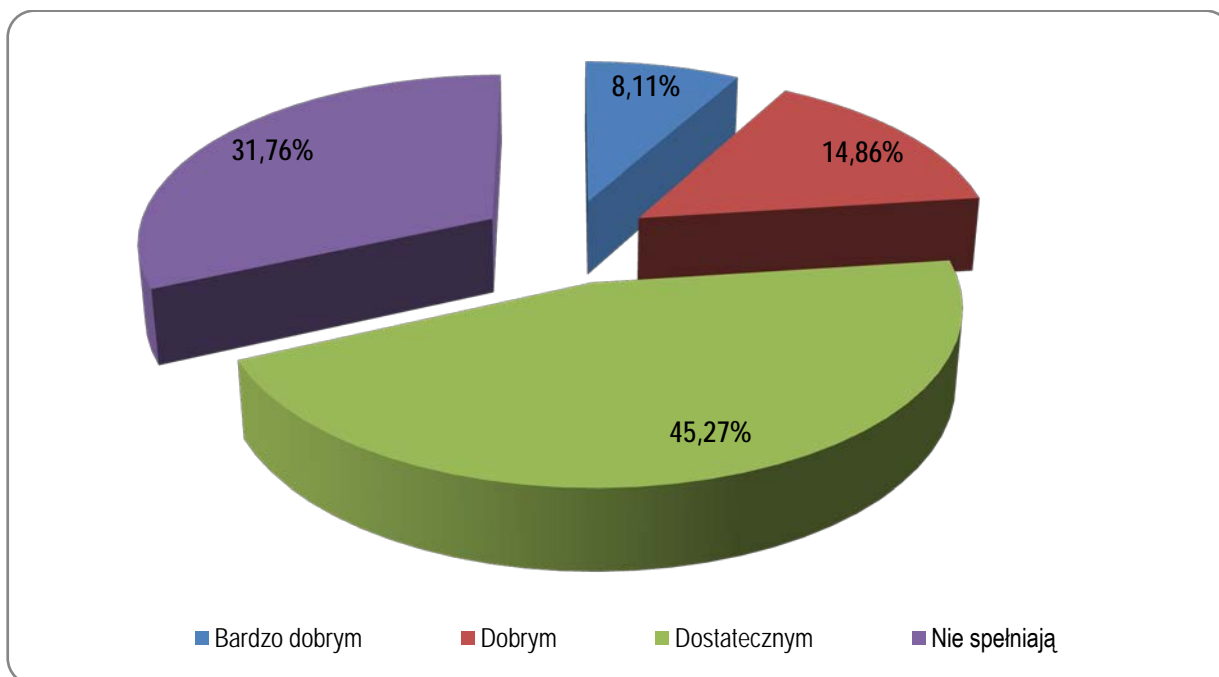
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 4. Ocena poziomu podnoszenia wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

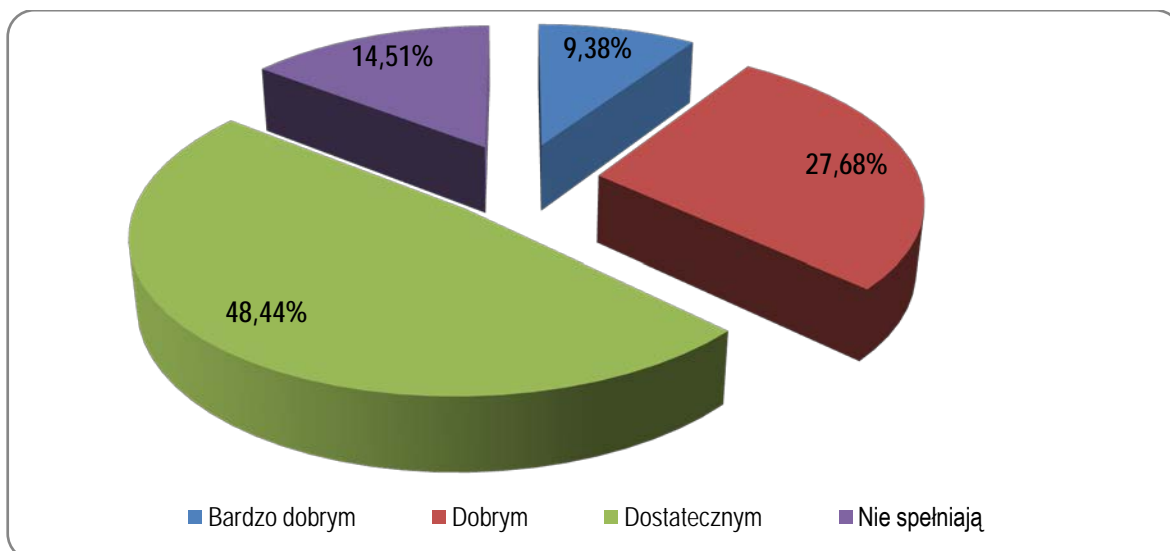
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 5. Ocena działań na rzecz poprawy zbytu i jakości produktów przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

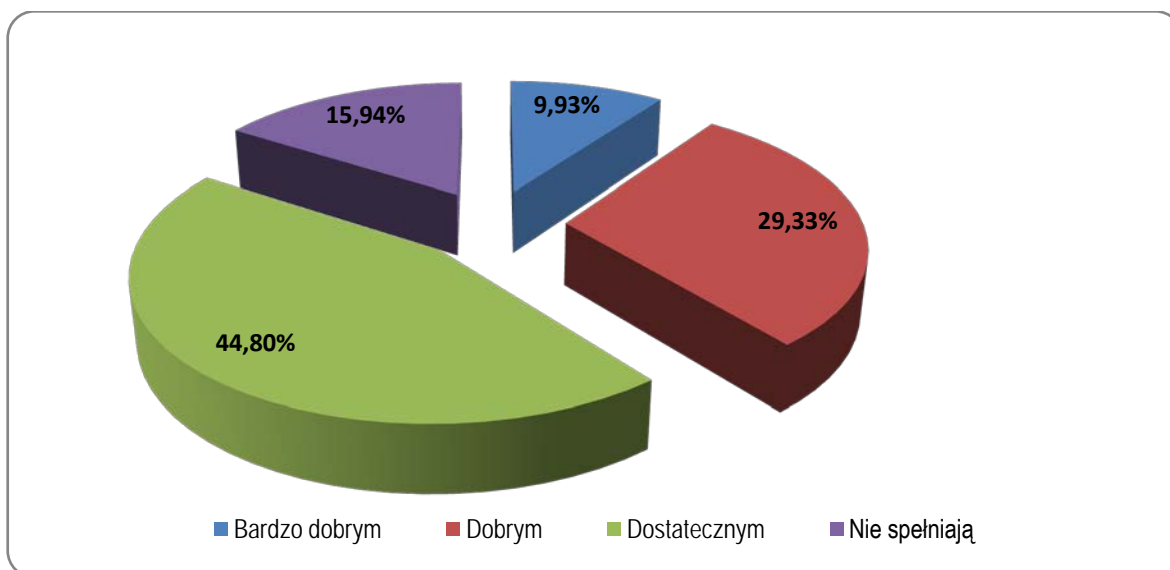
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 6. Ocena działań na rzecz aktywizacji mieszkańców przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 7. Ocena działań na rzecz wspierania oddolnych inicjatyw przez gminę i lokalne instytucje w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowując odpowiedzi na pytania o ocenę poziomu zadowolenia z poszczególnych obszarów, optymizm rozwojowy mieszkańców załamuje się wyraźnie w dwóch wypadkach. Bardzo źle oceniane są działania na rzecz wsparcia działalności gospodarczych rolniczych i pozarolniczych oraz podnoszenie wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej. Wyraźnie widać, że element ten stanowi w tej chwili największą bolączkę badanego obszaru.

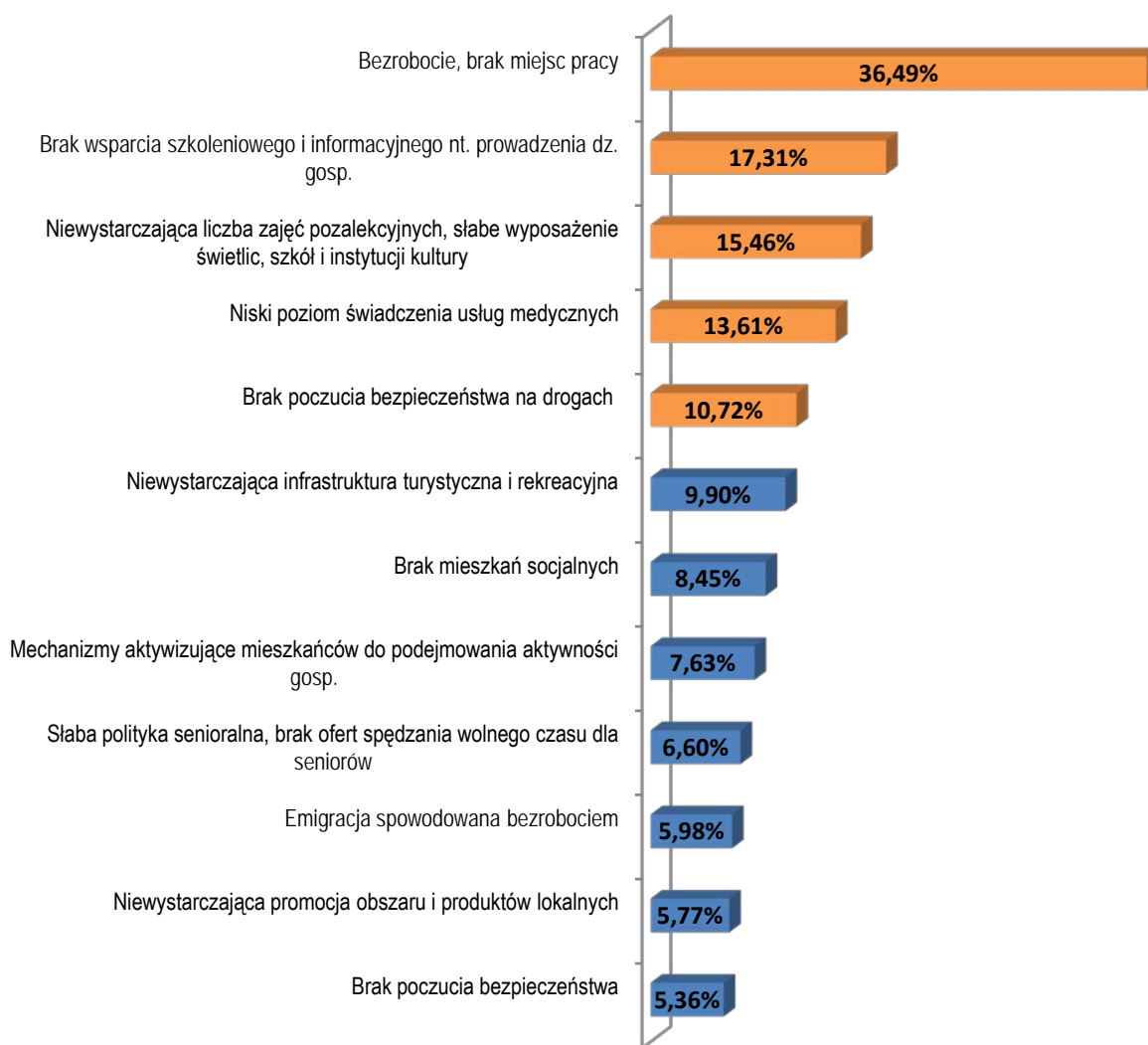
Odpowiadając na te pytania mieszkańcy stworzyli mapę problemową obszaru. Podkreślają problemy aktywizacji mieszkańców i rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Wydaje się, że aktywność zarówno sektora publicznego, jak i organizacji pozarządowych powinna zostać ukierunkowana właśnie na te obszary.

3. Problemy mieszkańców.

Aby ustalić ważność poszczególnych kategorii w planowaniu rozwoju obszaru respondenci mieli za zadanie wskazać priorytetowe obszary działań, które stanowią największy problem w gminie. Było to pytanie otwarte więc badani mogli dowolnie nazywać te problemy.

Na pytanie otwarte, które dotyczyło: „Proszę wskazać minimum 3 obszary, które w Pana/Pani odczuciu stanowią największy problem w Gminie dla jej mieszkańców” 485 respondentów wskazało 927 propozycji odpowiedzi. Obszary, które stanowią największy problem na terenie powiatu niżańskiego przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 8. Obszary, które w opinii respondentów są największym problemem na terenie powiatu niżańskiego:

Źródło: Opracowanie własne.

W dalszej kolejności mieszkańcy wskazują na problemy w następujących sferach:

- ✚ Niewystarczająca edukacja ekologiczna i liczba działań na rzecz ekologii
- ✚ Brak wsparcia finansowego dla inicjatyw społecznych: pikników, zawodów sportowych, imprez okolicznościowych
- ✚ Niskie zarobki
- ✚ Niewystarczające wsparcie dla osób chorych psychicznie
- ✚ Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach
- ✚ Niewystarczająca liczba boisk sportowych
- ✚ Niskie ceny produktów rolnych
- ✚ Alkoholizm
- ✚ Słaba komunikacja dużych ośrodków z małymi miejscowościami
- ✚ Zagrożenie niżem demograficznym
- ✚ Likwidacja szkół w małych miejscowościach
- ✚ Niewystarczająca melioracja pól uprawnych
- ✚ Patologie społeczne
- ✚ Dzikie wysypiska śmieci, niedbałość o otoczenie
- ✚ Rozdrobnienie gospodarstw rolnych
- ✚ Brak dostępu do darmowych porad prawnych
- ✚ Utrudniony dostęp do wody pitnej
- ✚ Niewystarczająca polityka socjalna
- ✚ Brak terenów inwestycyjnych
- ✚ Słabo wyposażone biblioteki
- ✚ Problem z bezdomnością
- ✚ Krótki czas włączania oświetlenia ulicznego

4. Wsparcie finansowe sfer życia.

Badana grupa w pytaniu dotyczącym finansowania dziedzin życia społecznego i gospodarczego wskazywała siedem (7) najważniejszych obszarów, które powinny znaleźć uwagę w przyszłej lokalnej strategii rozwoju. Najczęściej wskazywanymi obszarami wymagający wsparcia finansowego według liczby powtórzeń są:

1. Tworzenie nowych miejsc pracy – 382 wskazań
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości – 240 wskazań
3. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne - 226 wskazań
4. Aktywizacja mieszkańców - 164 wskazań
5. Wsparcie gospodarstw rolnych - 158 wskazań
6. Edukacja szkolna, przedszkolna - 150 wskazań
7. Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice – 142 wskazań
8. Wsparcie pozarolniczych działalności gospodarczych – 142 wskazań
9. Promocja regionu, produktów lokalnych – 138 wskazań
10. Poprawa rynków zbytu i jakości produktów – 121 wskazań

Obszary, które w ankiecie były wskazywane jako najważniejsze (przypisywano ocenę 1) przedstawiają się następująco:

1. Tworzenie nowych miejsc pracy - **185 mieszkańców** wskazało ten obszar za najważniejszy.
2. Wsparcie gospodarstw rolnych - za najważniejszy wskazało - **29 mieszkańców**.
3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości - za najważniejszy wskazało - **27 mieszkańców**.
4. Promocja regionu, produktów lokalnych - za najważniejszy wskazało - **21 mieszkańców**.
5. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne - za najważniejszy wskazało - **17 mieszkańców**.

Opinie mieszkańców na temat preferowanych obszarów priorytetowych zostały uszczegółowione poprzez pytanie dotyczące konkretnych działań, na które zdaniem mieszkańców należy przeznaczyć najwięcej środków finansowych.

Pytanie to było pytaniem półotwartym z listą 26 przykładowych obszarów, które powinno się wesprzeć. Każdy respondent mógł wskazać maksymalnie 7 odpowiedzi, które jego zdaniem są najbardziej potrzebne mieszkańcom.

Ekonomiczna orientacja mieszkańców uwidacznia się w wynikach pytań o najpilniejsze, konkretne inwestycje, które powinny zostać wsparte finansowo na obszarze objętym badaniem w najbliższym czasie. W odpowiedziach bardzo wyraźnie dominuje nad innymi kategoriami potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy – to kolejny dowód na poczucie ekonomicznego zagrożenia wśród respondentów. Kolejna kategoria dotyczy wsparcia rozwoju działalności gospodarczej i gospodarstw rolnych. Dość wysoko oceniono też konieczność podejmowania działań aktywizujących mieszkańców i promujących produkt lokalny.

Respondenci zdecydowanie najrzadziej wskazywali na działania ekologiczne i pomoc społeczną.

5. Poprawa jakości życia.

Na pytanie: W czym upatruje Pan/Pani szansę na poprawę swojego (swojej rodziny, znajomych, sąsiadów) statusu materialnego/wysokości dochodów a co za tym idzie jakości życia? Prosimy wybrać 5 głównych, wstawiając (1) przy tym czynniku, który jest najważniejszy i (5), który jest mniej ważny, ale istotny, respondenci odpowiadali w sposób następujący:

	Obszar	Liczba wskazań
1.	Nowe miejsca pracy	330
2.	Wsparcie inicjatyw lokalnych	189
3.	Założenie pozarolniczej działalności gospodarczej	187
4.	Promocja regionu oraz produktów lokalnych.	168
5.	Poprawa infrastruktury turystycznej, rozrywkowej, kulturalnej	164
6.	Rozwój lokalnej infrastruktury technicznej	161
7.	Unowocześnianie gospodarstw rolnych, działalności gospodarczych	141
8.	Poprawa zbytu i jakości produktów rolnych/ żywnościowych.	131
9.	Przekształcenie małych gospodarstw w kierunku rolniczym lub pozarolniczym.	114
10.	Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice.	91
11.	Aktywizacja mieszkańców	82
12.	Poprawa infrastruktury technicznej, mieszkaniowej	71
13.	Podnoszenie wiedzy producentów rolnych z zakresu działalności rolnej, ekologii	68
14.	Ochrona dziedzictwa lokalnego	68
15.	Rozwój tzw. inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom	61
16.	Założenie gospodarstwa rolnego	60
17.	Wzmocnienie i zapewnieniu trwałości rolnictwa w obliczu zmian klimatycznych, ochrony przyrody.	53
18.	Działania na rzecz seniorów	30

Obszary, które w ankiecie były wskazywane jako najważniejsze (przypisywano **najwyższą ocenę 1**) przedstawiają się następująco:

1. Nowe miejsca pracy – 228 **mieszkańców** wskazało ten obszar za najważniejszy.
2. Założenie pozarolniczej działalności gospodarczej - za najważniejszy wskazało - **29 mieszkańców**.
3. Rozwój lokalnej infrastruktury technicznej - za najważniejszy wskazało - **22 mieszkańców**.

4. Unowocześnianie gospodarstw rolnych, działalności gospodarczych - za najważniejszy wskazało - 22 **mieszkańców**.
5. Wspieranie inicjatyw lokalnych- za najważniejszy wskazało - 13 **mieszkańców**.

W pytaniu dotyczącym wskazania sfery, która w opinii badanych poprawiłaby status materialny również obyło się bez niespodzianki. Najwięcej badanych największą szansę na poprawę widzi w nowych miejscach pracy. Na kolejnych miejscach pojawiają się kwestie wspierania inicjatyw lokalnych oraz obszar związany z zakładaniem działalności gospodarczej.

Dalsza część pytania dotyczyła przykładów działań, jakie należałoby podjąć, aby nastąpił ich rozwój. 485 respondentów wskazało 459 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

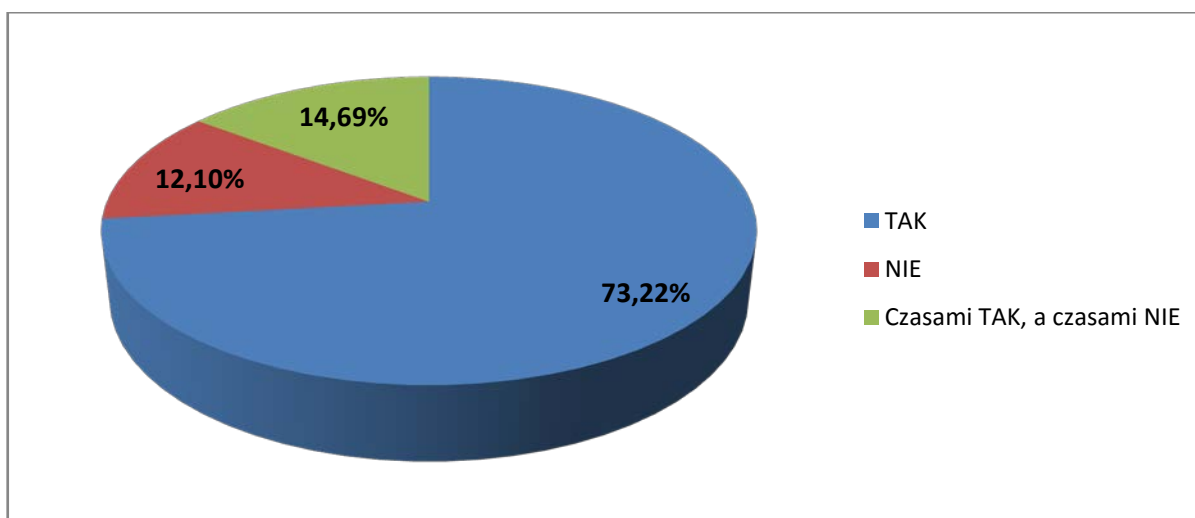
1. Miejsca pracy – 68 odpowiedzi
2. Wsparcie przy zakładaniu przedsiębiorstw – 60 odpowiedzi
3. Sprzyjanie przyszłym inwestorom, uzbrojenie terenów pod inwestycje - 42 odpowiedzi
4. Obiekty sportowe, siłownie plenerowe, place zabaw - 32 odpowiedzi
5. Pomoc rolnikom, unowocześnienie gospodarstw rolnych, dotacje - 26 odpowiedzi
6. Wspomaganie gminnych firm, lokalnych przedsiębiorców – 24 odpowiedzi
7. Promocja produktów lokalnych, utworzenia zakładów produkujących produkty lokalne, ułatwienie sprzedaży dla producentów - 15 odpowiedzi
8. Aktywizacja mieszkańców, integracja - 15 odpowiedzi
9. Doradztwo, szkolenia, kursy - 14 odpowiedzi
10. Rozwój turystyki, agroturystyki, ośrodek wypoczynkowy - 14 odpowiedzi
11. Wspieranie inicjatyw lokalnych - 12 odpowiedzi
12. Budowa dróg, chodników – 12 odpowiedzi
13. Wsparcie dla niepełnosprawnych, chorych psychicznie - 12 odpowiedzi
14. Działania na rzecz dzieci i młodzieży, organizowanie czasu wolnego itp. – 12 odpowiedzi
15. Działania na rzecz seniorów, budowa domu spokojnej starości, domu dziennej pomocy, wyjazdy – 10 odpowiedzi
16. Organizowanie występów artystycznych, imprez, wydarzeń kulturalnych – 9 odpowiedzi
17. Organizowanie spotkań podnoszących wiedzę mieszkańców na różne tematy, poznawanie opinii społeczeństwa, ankiety, budżet obywatelski - 8 odpowiedzi
18. rozwój infrastruktury lokalnej (budynki, parki) – 8 odpowiedzi
19. Możliwość sprzedaży produktów od rolników w sklepach, utworzenie punktów skupu produktów rolnych - 8 odpowiedzi
20. Nowe mieszkania socjalne – 7 odpowiedzi
21. Promocja gminy – 7 odpowiedzi
22. Budowa przedszkoli, żłobków – 6 odpowiedzi
23. Roboty publiczne dla bezrobotnych, dla uzależnionych - 4 odpowiedzi
24. Poprawa poziomu edukacji, szkoły dla dorosłych – 4 odpowiedzi
25. Warsztaty, zajęcia dla mieszkańców – 4 odpowiedzi
26. Wykorzystanie starych budynków gminnych po odremontowaniu – 3 odpowiedzi
27. Dofinansowanie dla nowych miejsc pracy – 2 odpowiedzi
28. promocja zdrowia – 2 odpowiedzi
29. Miejsca parkingowe – 2 odpowiedzi
30. Zmniejszenie biurokracji – 2 odpowiedzi
31. Likwidacja umów śmieciowych – 2 odpowiedzi
32. Tworzenie terenów pod zabudowę jednorodziną – 2 odpowiedzi
33. Lepszy dostęp do lekarzy specjalistów – 2 odpowiedzi

Sposób uczestniczenia w ważnych dla życia społecznego wydarzeniach.

Na pytanie: **Czy uczestniczy Pan w ważnych dla gminy i lokalnej wspólnoty dziedzinach życia społecznego?** (1-TAK, 2-NIE, 3-CZASAMI), respondenci odpowiedzieli w sposób następujący:

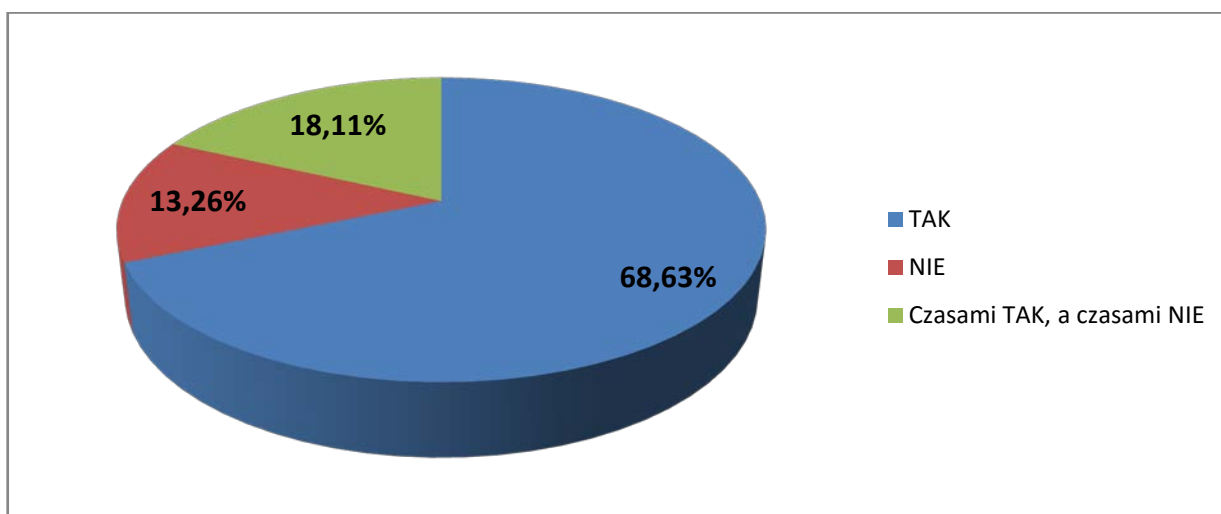
Uczestnictwo/ Dziedzina życia społ.	TAK	NIE	Czasami TAK, a czasami NIE
1. Polityka np. udział w radzie sołectkiej, radzie gminy itp.	27,43%	63,05%	9,51%
2. Praca (np. zarobkowa, społeczna)	61,85%	26,51%	11,64%
3. Konsumpcja (dokonywanie zakupów zarówno produktów jak i usług)	73,22%	12,10%	14,69%
4. Działalność na rzecz swojej miejscowości, inicjatywy lokalne.	46,77%	32,97%	20,26%
5. Kultura – udział w wydarzeniach kulturalnych, imprezach lokalnych itp.	68,63%	13,26%	18,11%
6. Edukacja (np. szkolna, udział w warsztatach, zajęciach pozalekcyjnych itp.)	28,11%	58,29%	13,59%

Wykres nr 9. Uczestnictwo w konsumpcji np. zakupy produktów i usług itp.

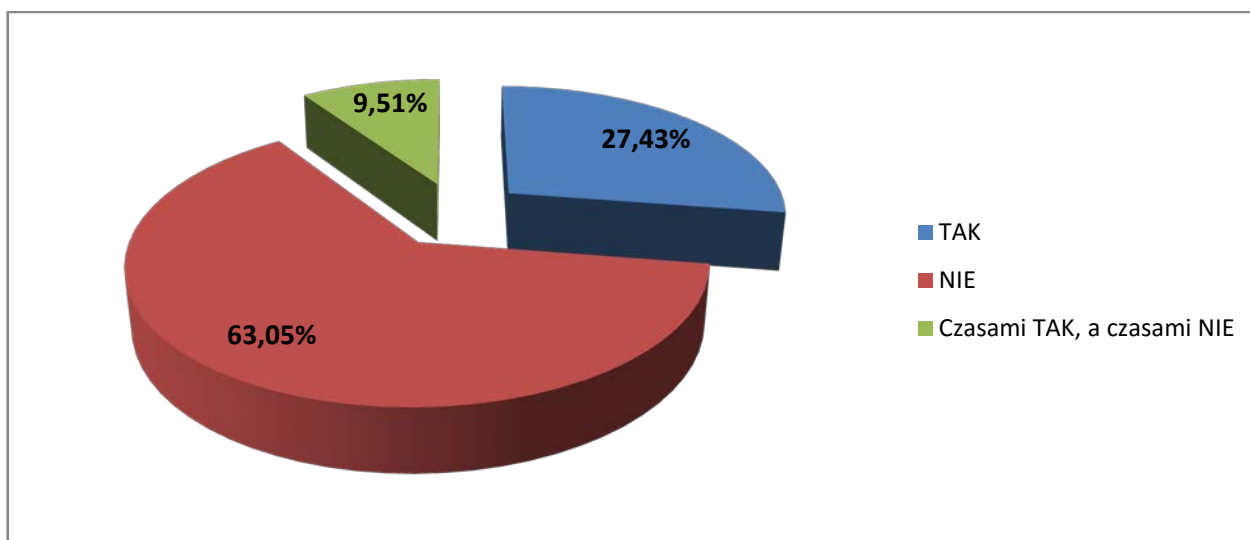
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 10. Uczestnictwo w sferze kultury – udział w wydarzeniach kulturalnych, imprezach lokalnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 11. Uczestnictwo w polityce np. rada sołecka, rada gminy itp.

Źródło: Opracowanie własne.

Dokonaliśmy kategoryzacji odpowiedzi na pytanie otwarte nr 6. Na pytanie otwarte dotyczące wskazania przykładów uczestnictwa w życiu społecznym ankietowani wskazywali:

1. Imprezy kulturalno-rozrywkowe (udział) -123 odpowiedzi
2. Korzystanie z usług lokalnych przedsiębiorców- 103 odpowiedzi
3. Zebrania sołeckie, rady osiedla, rady parafialne- 53 odpowiedzi
4. Zatrudnienie na terenie gminy- 51 odpowiedzi
5. Działalność społeczna- 50 odpowiedzi
6. Imprezy kulturalno-rozrywkowe (organizacja)- 39 odpowiedzi
7. Sesje Rady Gminy- 38 odpowiedzi
8. Udział w warsztatach, kursach i różnorodnych zajęciach – 19 odpowiedzi

9. Członkostwo w stowarzyszeniu- 17 odpowiedzi
10. Członkostwo OSP- 10 odpowiedzi
11. Udział w uroczystościach gminnych- 2 odpowiedzi
12. Organizacja zbiórek funduszy pomocowych- 2 odpowiedzi

Odpowiadając na drugą część pytania dotyczącą przyczyny nie uczestniczenia w życiu społecznym ankietowani wskazywali:

1. Brak czasu- 78 odpowiedzi
2. Brak uczestnictwa w polityce gminy- 27 odpowiedzi
3. Brak osobistego zainteresowania- 21 odpowiedzi
4. Brak inicjatyw w których można brać udział- 21 odpowiedzi
5. Częste wyjazdy- 14 odpowiedzi
6. Wiek- 11 odpowiedzi
7. Stan zdrowia- 5 odpowiedzi
8. Niekorzystanie z lokalnych usług z powodu małego wyboru- 5 odpowiedzi
9. Zatrudnienie w innej gminie- 4 odpowiedzi
10. Imprezy na niskim poziomie- 4 odpowiedzi
11. Zdominowanie instytucji publicznych przez te same osoby od lat- 2 odpowiedzi
12. Problem ze stworzeniem grupy chętnych do działania- 2 odpowiedzi
13. Brak pracy- 2 odpowiedzi
14. Brak interesujących ofert edukacyjnych, ciekawych warsztatów, zajęć- 2 odpowiedzi
15. Brak pomysłu na działalność społeczną- 1 odpowiedź
16. Brak pomocy władz- 1 odpowiedź
17. Brak informacji o wydarzeniach- 1 odpowiedź

7. Grupy wymagające szczególnej uwagi

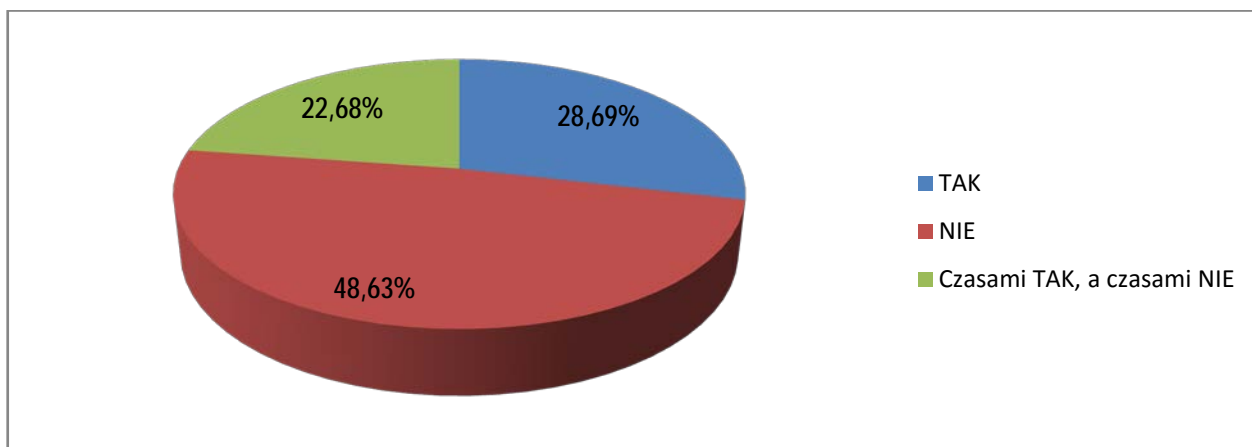
Zapytano również badanych o to, jakie grupy posiadają odpowiednie wsparcie ze strony gminy. Chciano w ten sposób dowiedzieć się czy na terenie LGD są grupy zagrożone wykluczeniem, a jednocześnie pozbawione odpowiedniego wsparcia na poziomie lokalnym.

Na pytanie: **Czy Pana zdaniem poniższe grupy/osoby posiadają odpowiednie wsparcie ze strony Gminy ?** (max 3 odpowiedzi) (1-TAK, 2-NIE, 3-CZASAMI), respondenci odpowiadali w sposób następujący:

Grupy Społeczne	TAK	NIE	Czasami TAK, a czasami NIE
Seniorzy	65,00%	19,44%	15,56%
Osoby bezrobotne	28,69%	48,63%	22,68%
Niepełnosprawne, długotrwale lub ciężko chore	48,26%	27,13%	24,61%
Rodziny wielodzietne	62,86%	19,68%	17,46%
Rodziny niepełne	50,00%	29,35%	20,65%
Rodziny ubogie	57,05%	21,81%	21,14%
Osoby o niskim wykształceniu	29,43%	35,85%	34,72%
Osoby uzależnione(od alkoholu, narkotyków)	52,07%	25,52%	22,41%
Matki powracające na rynek pracy po urlopie wychowawczym	29,88%	38,65%	31,47%
Rodziny, które dotknęło zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa	64,72%	16,82%	18,44%

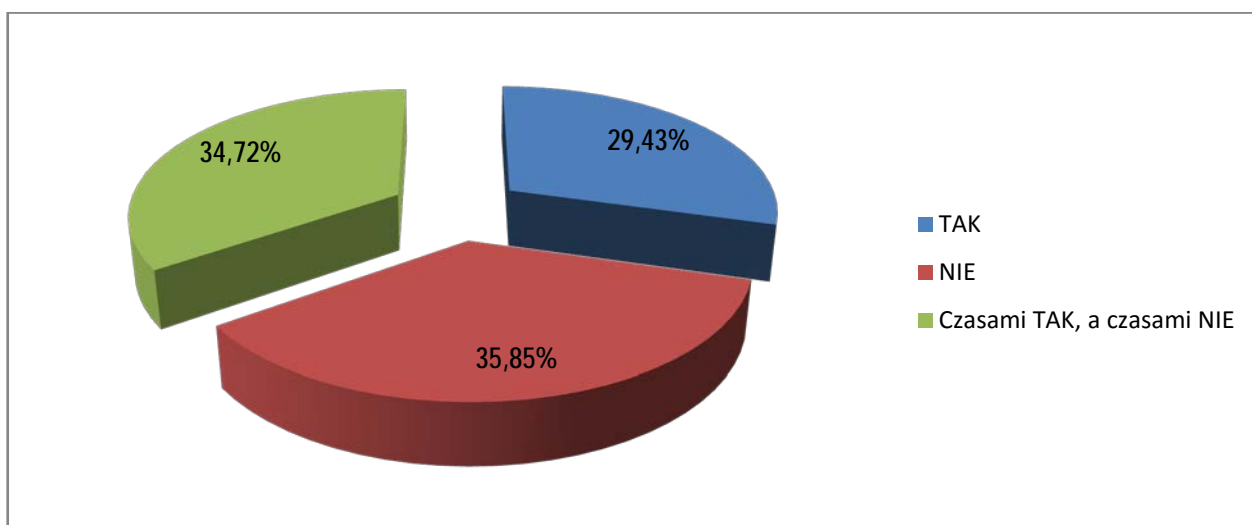
* Kolorem czerwonym zaznaczono grupy, które zdaniem respondentów posiadają najmniejsze wsparcie ze strony Gminy.

Wykres nr 12. Wsparcie osób bezrobotnych ze strony gminy w opinii respondentów.

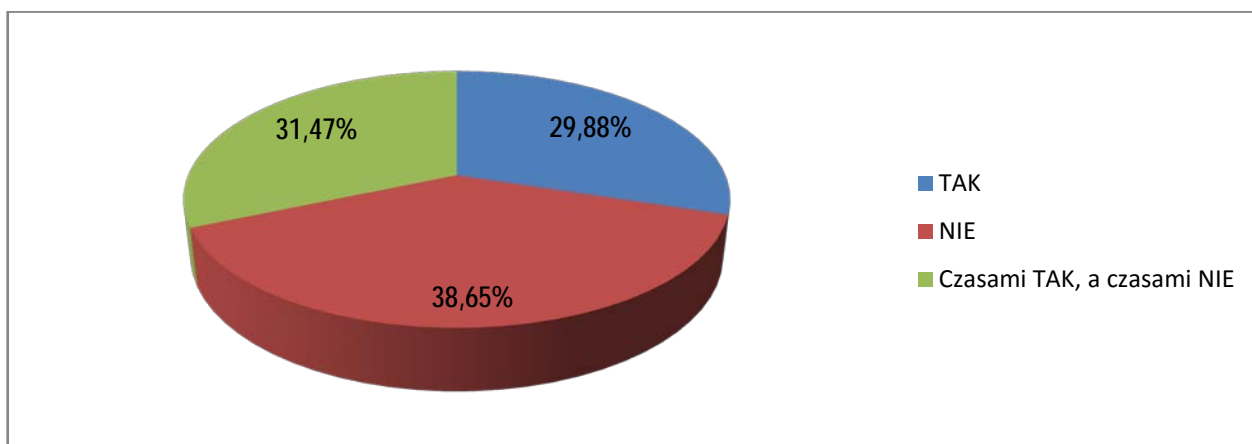
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 13. Wsparcie osób o niskim wykształceniu ze strony gminy w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 14. Wsparcie matek powracających na rynek pracy ze strony gminy w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Z analizy wynika, że najpełniejsze wsparcie otrzymują seniorzy, rodziny, które dotknęło zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa oraz rodziny wielodzietne. Natomiast najslabiej w opinii badanych wspierane są osoby bezrobotne, matki powracające na rynek pracy oraz osoby o niskim wykształceniu.

8. Grupy w gorszej sytuacji życiowej.

Na pytanie otwarte nr 8, które dotyczyło: „Które z powyższych grup Pana? Pani zdaniem mogą być w gorszej sytuacji życiowej od innych grup i dlaczego (co może być przyczyną” 485 respondentów wskazało 518 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

1. Osoby bezrobotne (brak pracy) – 115 odpowiedzi
2. Rodziny wielodzietne – 61 odpowiedzi
3. Osoby uzależnione – 54 odpowiedzi
4. Rodziny ubogie – 52 odpowiedzi
5. Osoby niepełnosprawne, ciężko chore – 51 odpowiedzi
6. Osoby o niskim wykształceniu – 35 odpowiedzi
7. Osoby starsze, samotne, schorowane (trudna sytuacja materialna) – 24 odpowiedzi
8. Matki po urlopie macierzyńskim (niechęć pracodawców) – 21 odpowiedzi
9. Matki po urlopie macierzyńskim (brak przedszkoli) – 19 odpowiedzi
10. Osoby niepełnosprawne (brak pracy) – 18 odpowiedzi
11. Osoby chore psychicznie, upośledzone – 14 odpowiedzi
12. Rodziny niepełne – 12 odpowiedzi
13. Seniorzy – 12 odpowiedzi
14. Rodziny, które dotknęło zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa – 7 odpowiedzi
15. Wszystkie – 5 odpowiedzi
16. Rodziny patologiczne – 3 odpowiedzi
17. Osoby, które nie chcą się zwrócić o pomoc – 3 odpowiedzi
18. Osoby bezrobotne (bo opiekują się chorą lub starszą osobą w rodzinie) – 3 odpowiedzi
19. Osoby niepełnosprawne (bariery architektoniczne) – 3 odpowiedzi
20. Rolnicy (upadające gospodarstwa rolne) - 2 odpowiedzi
21. Osoby niezaradne życiowo – 2 odpowiedzi
22. Młode małżeństwa (brak perspektyw) - 1 odpowiedź
23. Młodzież (brak możliwości stażu) - 1 odpowiedź

Według respondentów w najgorszej sytuacji życiowej znajdują się osoby bezrobotne, na które wskazywało 22,20 % wszystkich odpowiedzi. W dalszej kolejności wskazano na: rodziny wielodzietne 11,78 %, **osoby uzależnione 10,42 %**, **rodziny ubogie 10,04 %** oraz **osoby niepełnosprawne i ciężko chore 9,85 %**. Pozostałe wskazania grup społecznych znajdujących się w gorszej sytuacji są zdecydowanie poniżej progu 10 %.

Respondenci w tym pytaniu niechętnie udzielali odpowiedzi na temat przyczyny znajdowania się tych grup społecznych w niekorzystnym położeniu. Były to zdecydowanie odpowiedzi hasłowe lub bez wskazywania uzasadnienia.

9. Sposób na poprawę warunków życia grup gorzej usytuowanych.

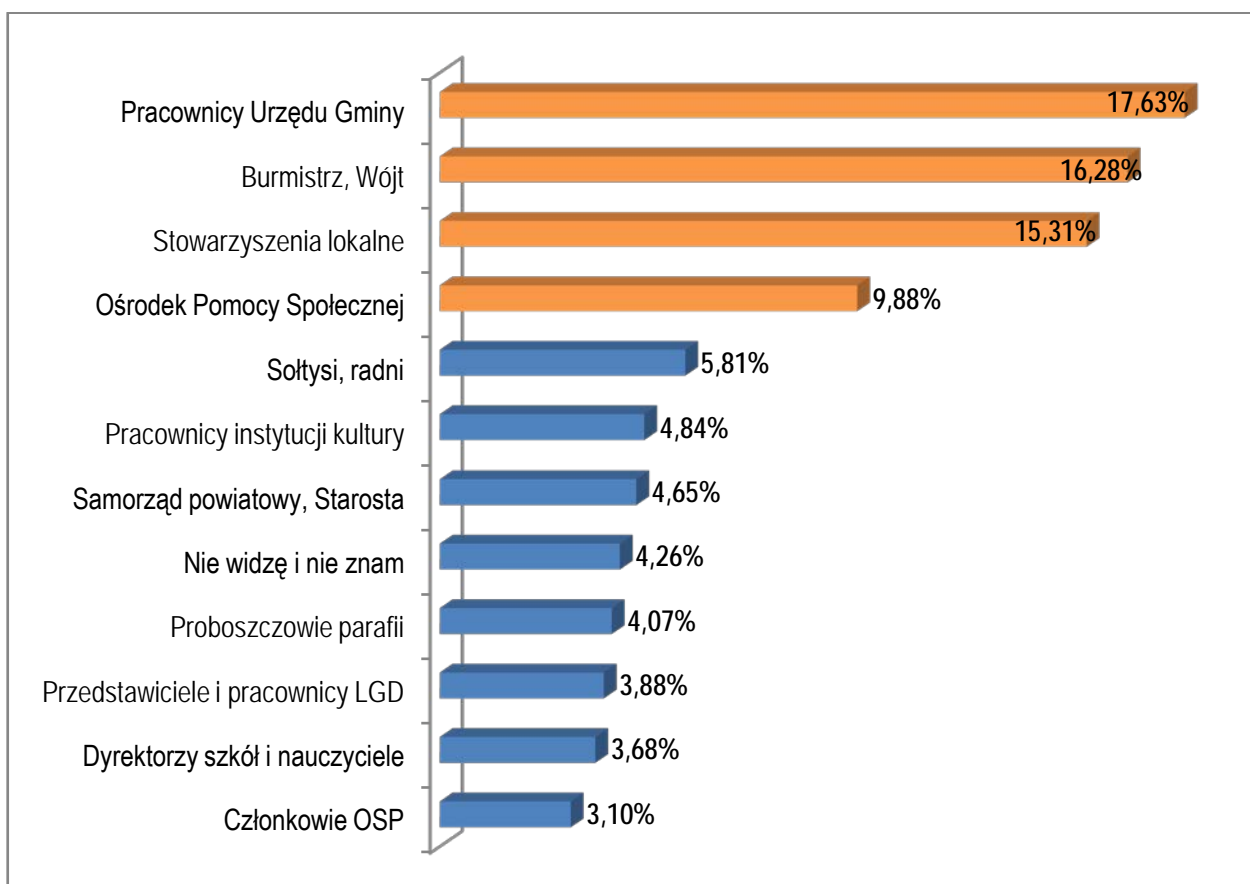
W przypadku działań, jakie zdaniem respondentów powinny być podejmowane na rzecz poprawy jakości życia wyżej wymienionych grup i ich aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności 485 respondentów wskazało 522 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

1. Miejsca pracy dla bezrobotnych – 125 odpowiedzi
2. Kursy i szkolenia dla bezrobotnych, doradztwo, szkoły policealne – 45 odpowiedzi
3. Wspomaganie rodzin ubogich, wielodzietnych, niepełnych, dotkniętych losowo (ulgi, zasiłki) – 36 odpowiedzi
4. Pomoc uzależnionym, przeciwdziałanie alkoholizmowi, leczenie – 21 odpowiedzi
5. Lepszy dostęp do rehabilitacji, służby zdrowia, leczenia, lekarzy specjalistów – 20 odpowiedzi
6. Pomoc niepełnosprawnym, ulgi – 19 odpowiedzi
7. Wspieranie przedsiębiorczości – 19 odpowiedzi
8. Wsparcie seniorów, kluby seniora, kursy, spotkania, dzienne domy opieki– 19 odpowiedzi
9. Pomoc w podnoszeniu i zmianie kwalifikacji– 18 odpowiedzi
10. Likwidacja barier architektonicznych dla niepełnosprawnych– 16 odpowiedzi
11. Wsparcie OPS, ŚDS– 16 odpowiedzi
12. Aktywizacja mieszkańców– 14 odpowiedzi
13. Wyższe zasiłki, wsparcie finansowe– 14 odpowiedzi
14. Aktywizacja młodych bezrobotnych– 13 odpowiedzi
15. Budowa przedszkola, żłobka– 13 odpowiedzi
16. Pomoc młodym matkom w powrocie do pracy– 9 odpowiedzi
17. Organizacja staży dla bezrobotnych– 8 odpowiedzi
18. Zajęcia dla młodzieży, miejsca do uprawiania sportu, świetlice środowiskowe– 8 odpowiedzi
19. Wyszukiwanie przez OPS ludzi potrzebujących– 8 odpowiedzi
20. Wsparcie przy zakładaniu przedsiębiorstw, działalności, dotacje– 6 odpowiedzi
21. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji dzieci i młodzieży– 6 odpowiedzi
22. Organizacja kolonii dla dzieci z ubogich rodzin– 5 odpowiedzi
23. Wyższe zarobki– 5 odpowiedzi
24. Pomoc rolnikom– 5 odpowiedzi
25. Wsparcie wydarzeń kulturalnych, imprez– 4 odpowiedzi
26. Ogólnodostępna pomoc psychologiczna dla ludzi w ciężkich sytuacjach życiowych, utworzenie grup wsparcia– 4 odpowiedzi
27. Zorganizowanie punktu zbytu produktów rolnych– 3 odpowiedzi
28. Spotkania informacyjne dla mieszkańców– 3 odpowiedzi
29. Angażowanie bezrobotnych do pracy na terenie gminy– 3 odpowiedzi
30. Prowadzenie polityki prorodzinnej w gminie– 3 odpowiedzi
31. Zapewnianie pracy a nie zasiłków, ograniczenie pomocy tym którzy nie chcą podjąć pracy– 3 odpowiedzi
32. Przeciwdziałanie wykluczeniu biednych ludzi– 2 odpowiedzi
33. Zatrudnianie niepełnosprawnych– 2 odpowiedzi
34. Patrole policyjne, bezpieczeństwo na drogach– 2 odpowiedzi
35. Wsparcie wydarzeń kulturalnych, więcej imprez– 2 odpowiedzi
36. Nie likwidowanie szkół– 2 odpowiedzi
37. Rozwój terenów pod inwestycje– 2 odpowiedzi
38. Przeciwdziałanie patologiom społecznym– 2 odpowiedzi

10. Grupa osób broniąca interesów wszystkich grup społecznych.

Na pytanie otwarte nr 10, które dotyczyło: **Proszę o wskazanie minimum 4 grup osób (imię i nazwisko lub nazwa organizacji), których doświadczenie, wiedza, umiejętności (autorytet lokalny) są niezbędne i gwarantują bronić interesów wszystkich mieszkańców w procesie budowy strategii rozwojowych.** 485 respondentów wskazało 516 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

Wykres nr 15. **Osoby i grupy społeczne, które powinny odgrywać szczególną rolę w procesie budowy strategii** w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

W pozostałych przypadkach respondenci odpowiadali w sposób następujący:

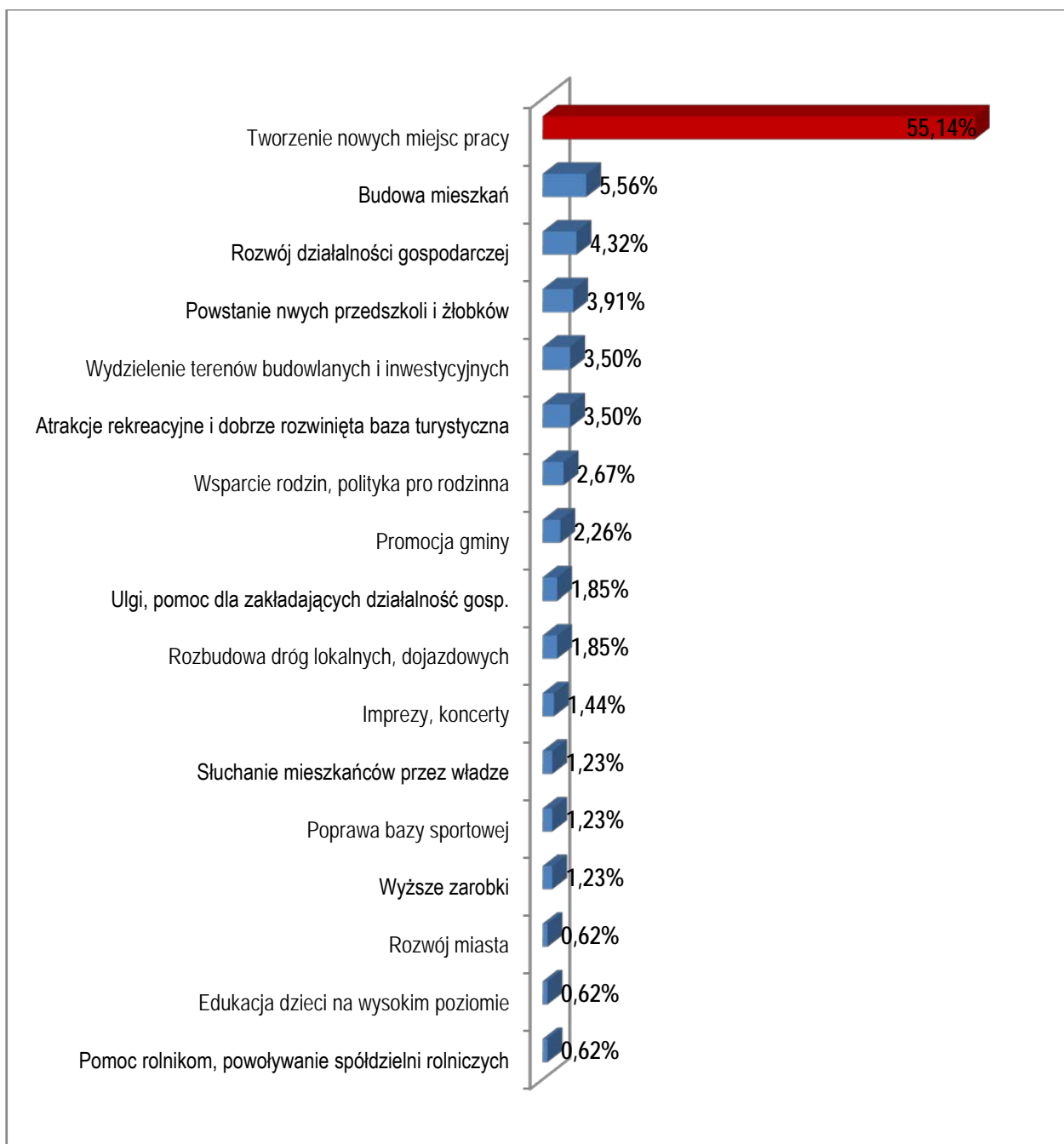
1. Pracownicy PUP- 1,55 %
2. Społecznicy - 1,36 %
3. Caritas- 1,16 %
4. Policja - 0,58 %
5. Stowarzyszenie NCR - 0,39 %
6. ARiMR- 0,39 %

W przypadku wskazania przez respondentów grup społecznych i osób, które cieszą się lokalnym autorytetem przeważająca część odpowiedzi wskazywała na osoby związane z lokalnym samorządem i jego podległymi instytucjami. W tej grupie są: pracownicy Urzędu Gminy, Burmistrzowie, Wójtowie, Starosta, pracownicy GOK, OPS i szkół. Drugą liczną grupę reprezentantów stanowią organizacje pozarządowe (lokalne stowarzyszenia, OSP, LGD, NCR). Trzecią grupę stanowią lokalni liderzy, którzy nie są powiązani z lokalnymi instytucjami (sołtysi, radni, księża)

11. Sposób na wzrost liczby mieszkańców obszaru LGD.

Na pytanie otwarte, które dotyczyło propozycji działań, które umożliwiły by zwiększenie liczby mieszkańców na obszarze LGD 485 respondentów wskazało 486 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

Wykres nr 16. Działania, które przyczyniły by się do przybywania mieszkańców w opinii respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

12. Sposób na pozostanie w obszarze LGD.

Na pytanie otwarte nr 12, które dotyczyło: „Jakie Pani/Pana zdaniem działania/inicjatywy powinno się podejmować, aby zachęcić młode małżeństwa, rodziny, absolwentów do pozostania na terenie Gminy?” 485 respondentów wskazało 486 propozycji odpowiedzi. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były:

1. Praca – 241 odpowiedzi
2. Dobre zarobki – 47 odpowiedzi
3. Budowa przedszkoli, żłobków - 39 odpowiedzi
4. Mieszkania socjalne - 38 odpowiedzi
5. Pomoc przy zakładaniu działalności - 28 odpowiedzi
6. Sprzyjanie przyszłym inwestorom - 22 odpowiedzi
7. Działania na rzecz dzieci i młodzieży - 11 odpowiedzi
8. Więcej działalności kulturalno-rozrywkowej, turystycznej - 11 odpowiedzi
9. Pomoc rodzinom, ulgi dla rodzin – 9 odpowiedzi
10. Rozwój gminy - 8 odpowiedzi
11. Rozbudowa dróg lokalnych – 7 odpowiedzi
12. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców – 6 odpowiedzi
13. Utworzenie strefy ekonomicznej dla przedsiębiorców – 4 odpowiedzi
14. Poprawa warunków bytowych – 2 odpowiedzi
15. Obniżenie podatków – 2 odpowiedzi

Wnioski i rekomendacje

1. Bardzo słabo respondenci postrzegają dostępność i atrakcyjność lokalnego rynku pracy, co stanowi istotny problem. Szczególnie młodzi ludzie nie widzą dla siebie szans na rozwój zawodowy, co może skutkować opuszczaniem przez nich obszaru LGD. Mieszkańcy są świadomi skali występowania zjawiska bezrobocia. Mają większe oczekiwania do wysokości zarobków.

R1. Przyjęcie w LSR priorytetu ekonomicznego i szczególne promowanie operacji przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy i zwiększania zarobków mieszkańców.

R2. Zidentyfikowanie potrzeb lokalnych pracodawców oraz dostosowanie do nich oferty szkoleń.

R3. Podjęcie działań szkoleniowych i doradczych na rzecz zatrudnienia (także alternatywnych form zatrudnienia) ze szczególnym uwzględnieniem grup znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej.

2. Mieszkańcy słabo oceniają własną wiedzę z zakresu rejestracji i prowadzenia działalności gospodarczej. Wskazują na utrudnienia administracyjne, prawne i księgowość. Wskazują na małą liczbę form wsparcia finansowego i merytorycznego dla osób podejmujących samozatrudnienie.

R1. Przyjęcie w LSR rozwiązań tworzących preferencyjne warunki dla osób podejmujących samozatrudnienie.

R2. Zaproponować rozwiązania umożliwiające wsparcie doradcze z zakresu prawa i księgowości.

R3. Podjąć działalność edukacyjną i promującą samozatrudnienie.

3. Dobrze oceniona została działalność na rzecz dzieci i młodzieży: jakość nauczania w miejscowych szkołach, działalność kulturalno – rozrywkowa, dostępność placów zabaw dla dzieci, zajęcia świetlicowe. W dalszej części badania ankietowego można zaobserwować, iż pomimo pozytywnej oceny w/w sfer życia respondenci wskazują na konieczność kontynuacji działań rozwojowych tych obszarów.

R1. Utrzymać na podobnym poziomie działania na rzecz dzieci i młodzieży w obszarze edukacji, kultury, rekreacji i sportu.

R2. Skoncentrować działania dla dzieci i młodzieży pochodzących z grup wykluczenia społecznego.

4. Negatywnie oceniona została infrastruktura świetlic, liczba zajęć pozalekcyjnych oraz różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

R1. Zadbać w LSR o działania związane z wyposażeniem świetlic wiejskich i instytucji kultury w sprzęt i środki dydaktyczne.

R2. Wzmocnić kompetencje kadry instytucji kultury i opiekunów świetlic ze szczególnym ujęciem terenów peryferyjnych.

R3. Wspierać działalność pozaszkolną i poza świetlicową w obszarze edukacji, rekreacji i wypoczynku.

5. Mieszkańcy bardzo słabo oceniają działania związane z aktywizacją społeczną i realizacją oddolnych inicjatyw.

R1. Przyjąć szczególne warunki dla małych lokalnych organizacji pozarządowych i grup nieformalnych przy tworzeniu projektów parasolowych.

R2. Uwzględnić działania podnoszące świadomość społeczną i aktywność na rzecz lokalnego środowiska.

R3. Wzmocnić działania integracyjne poprzez inicjowanie wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych.

R4. Kontynuować działania inwestycyjne w zakresie rozbudowy architektury wypoczynkowej i rekreacyjnej.

6. Słabo oceniono promocję produktów lokalnych, technologię ich produkcji i mechanizmy ich zbycia.

R1. Budować markę produktów lokalnych poprzez promocję, edukację i wsparcie jakości procesu wytwarzania.

R2. Rozwijać działania partnerskie sektora gospodarczego, publicznego i społecznego na wspólnej płaszczyźnie zainteresowań.

7. Respondenci zaobserwowali problem bezpieczeństwa na drogach publicznych.

R1. Wzmocnić działania informacyjne i edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

R2. Wspierać rozwój infrastruktury technicznej i sygnalizacyjnej poprawiającej bezpieczeństwo.

8. Respondenci wskazali problem funkcjonowania w życiu codziennym osób z grup wykluczenia społecznego.

R1. Tworzenie mechanizmów umożliwiających zwiększenie szans wejścia i aktywnego uczestnictwa na rynku pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.

R2. Budowa mechanizmów gwarantujących wzrost partycypowania w lokalnym życiu społecznym i gospodarczym grup wykluczonych.

R3. Wzmocnić działania integracyjne, edukacyjne i informacyjne ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, osób niepełnosprawnych i z rodzin wielodzietnych oraz ubogich.

9. W analizie potrzeb i problemów można zaobserwować powstanie kluczowych obszarów dla rozwoju lokalnego: przedsiębiorczość, edukacja, kultura, wykluczenia społeczne.

R1. Przeprowadzić warsztaty strategiczne w grupach tematycznie odpowiadających kluczowym obszarom, dokonać diagnozy obszarów, zbadać potrzeby, wyłonić najważniejsze grupy działań w poszczególnych obszarach.